

POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Joanna Lemańska (przewodniczący)

SSN Tomasz Przesławski (sprawozdawca)

SSN Adam Redzik

w sprawie ze skargi E. K.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie
o sygn. III AUa 1806/21,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 16 marca 2023 r.:

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym
w Krakowie w sprawie o sygn. III AUa 1806/21 nastąpiła
przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie wyznaczenie
sędziego referenta w sprawie o sygn. akt III AUa 1806/21 nie
później niż w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia
Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Krakowie odpisu niniejszego
postanowienia oraz wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej
nie później niż w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia
Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Krakowie odpisu niniejszego
postanowienia;**
- 3. przyznaje E. K. od Skarbu Państwa
– Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną
w wysokości 2000 (dwa tysiące) zł;**

- 4. w pozostałym zakresie skargę oddala;**
- 5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz E. K. kwotę 200 (dwieście) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**
- 6. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz E. K. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.**

UZASADNIENIE

Skarżąca E. D., działając za pomocą pełnomocnika adw. T. P. , pismem datowanym na 12 stycznia 2023 r., wniosła skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu sądowym, toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt: III AUa 1806/21, żądając:

1. stwierdzenia, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym Krakowie pod sygn. akt III AUa 1806/21 doszło do przewlekłości postępowania,
2. wydania Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie zalecenia, aby w terminie 10 dni wyznaczony został sędzia-referent sprawy, a w terminie dwóch miesięcy od dnia wyznaczenia referenta sprawa została rozpoznana,
3. przyznania od Skarbu Państwa-Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej E. K. sumy pieniężnej w kwocie 7000 zł (siedem tysięcy złotych),
4. zasądzenia od Skarbu Państwa-Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa prawnego, według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, że Sąd Apelacyjny w Krakowie nie podejmuje czynności w sprawie od 13 miesięcy, a od chwili wpłynięcia akt do tego sądu nie przydzielono sędziego referenta. Podniesiono, że pełnomocnik skarżącej wystąpił z monitem o przyspieszenie rozpoznania sprawy (data wpływu do Sądu Apelacyjnego w Krakowie: 15 września 2022 r.). W ocenie skarżącej sprawa nie jest skomplikowana pod względem faktycznym i prawnym. Wskazano także, że zwłoka w rozpoznaniu sprawy powoduje dla skarżącej

negatywne konsekwencje moralne i finansowe związane z utratą wartości dochodzonego od ZUS świadczenia.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie w odpowiedzi na skargę z 17 stycznia 2023 r. wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga E. K. wniesiona w trybie ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuraturę i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej także: „u.s.p.p.”) zasługiwała na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 u.s.p.p. strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Ocena, czy w konkretnej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, powinna być dokonywana przez pryzmat wszystkich kryteriów określonych w art. 2 u.s.p.p. (postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19). W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu polegającej na niewyznaczeniu rozprawy, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Wyraźnie jednak należy podkreślić, że do przewlekłości postępowania nie dochodzi w sposób automatyczny, po upływie dwunastomiesięcznego okresu. Upływ czasu jest ważną, lecz nie jedyną przesłanką oceny, czy *ad casum* postępowanie prowadzone jest

dłużej niż to konieczne (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 maja 2022 r., I NSP 106/22; z 25 sierpnia 2021 r., I NSP 105/21).

Dokonana na potrzeby niniejszego postępowania analiza akt sprawy III AUa 1806/21 toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pozwala odtworzyć przebieg podejmowanych przez sąd czynności procesowych. Akta sprawy wraz z apelacją E. K. wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 28 października 2021 r. (k. 93). Tego samego dnia dokonano losowania sędziego sprawozdawcy, w wyniku którego przydzielono sprawę do Referatu Oczekującego (k. 95). 2 listopada 2021 r. zarządzono doręczenie odpisu apelacji pełnomocnika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie pełnomocnikowi odwołującego się S. Sp. z o.o. oraz zainteresowanej E. K. (k. 97). Zarządzenie wykonano 3 listopada 2022 r. i odpisy apelacji pełnomocnika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Krakowie zostały ekspediowane (k. 98-99).

23 listopada 2021 r. (data nadania w placówce pocztowej) do Sądu Apelacyjnego w Krakowie wpłynęło pismo pełnomocnika odwołującego się S. Sp. z o.o. w sprawie dodatkowego odpisu odpowiedzi na apelację (k. 101-102). 22 listopada 2021 r. (data nadania w placówce pocztowej) wpłynęła odpowiedź pełnomocnika odwołującego się S. Sp. z o.o. na apelację (k. 103-105). 23 listopada 2021 r. (data nadania w placówce pocztowej) wpłynęła odpowiedź pełnomocnika E.K. na apelację (k. 106-108).

Zarządzeniem z 13 grudnia 2021 r. zarządzono odnotowanie w systemie pełnomocnictwa udzielonego przez E. K. adwokatowi T. P. oraz skierowano akta na kalendarz akt oczekujących na ustalenie terminu (k. 109). 15 września 2022 r. wpłynęło pismo pełnomocnika E. K. stanowiące wniosek o przyspieszenie rozpoznania sprawy (k. 110).

15 września 2022 r. wydano zarządzenie o rozpoznaniu sprawy poza kolejnością wpływu oraz przedstawienie akt Sędziemu referentowi (ze względu na to, że sprawę przydzielono do Referatu Oczekującego – po objęciu) (k. 111).

W ocenie Sądu Najwyższego czas procedowania w ocenianej sprawie jest znacząco wydłużony i przekracza okres niezbędny do wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. Analiza akt postępowania wskazuje bowiem, że łączny czas oczekiwania na prawomocne rozstrzygnięcie do czasu wpływu akt

do Sądu Najwyższego przekracza 2 lata. Sprawa bowiem została wpisana do repertorium U pod sygn. VII U 361/21 w Sądzie Okręgowym w Krakowie 8 lutego 2021 r. (k. 1). Od 28 października 2021 r., akta sprawy znajdują się w Sądzie Apelacyjnym w Krakowie.

Ocena długości tego okresu, przy uwzględnieniu przesłanek wynikających z art. 2 ust. 2 u.s.p.p., prowadzi do wniosku, że w sprawie o sygn. II AUa 1806/21 nastąpiła przewlekłość postępowania. Wprawdzie sprawa skarżącej nie ma statusu pilnej, to jednak biorąc pod uwagę jej charakter, który dotyczy podstawy wymiaru składek, a także stopień jej faktycznej i prawnej zawisłości oraz okoliczność, że Sąd Apelacyjny w Krakowie dysponuje stanowiskami uczestników postępowania, przyjąć należy, że powinna i mogła być ona rozpoznana wcześniej. Tym bardziej, że w sprawie nie dokonano do czasu wpływu akt do Sądu Najwyższego wyznaczenia sędziego referenta.

Podkreślić przy tym należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie wskazuje się, że sprawy dotyczące świadczeń z ubezpieczenia społecznego powinny toczyć się w sposób szczególnie sprawny (tak np. postanowienie Sądu Najwyższego z: 10 sierpnia 2007 r., III SPP 31/07; 26 kwietnia 2019 r., I NSP 18/19; 11 września 2019 r., I NSP 88/19). Okoliczność ta przemawia tym bardziej za uznaniem, że w niniejszej sprawie doszło do przewlekłości postępowania.

Odnosząc się do odpowiedzi Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie na skargę wywiedzioną przez E. K., Sąd Najwyższy zdaje sobie sprawę z problemów kadrowo-organizacyjnych sądów powszechnych. Takie okoliczności nie mogą jednak być podstawą do naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Nie można przerzucać odpowiedzialności za prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości na obywateli, bowiem organizacja pracy sądów należy do zadań państwa. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wielokrotnie podnosi się, że trudności kadrowe nie mogą mieć zasadniczo wpływu na rozpoznawanie spraw w rozsądnym terminie (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z: 30 sierpnia 2022 r., I NSP 237/22; 6 lipca 2022 r., I NSP 222/22; 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20). Nie stanowi takiej okoliczności także duży wpływ spraw.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 u.s.p.p. stwierdził, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. III AUa 1806/21 nastąpiła przewlekłość postępowania (pkt 1).

Zgodnie z art. 12 ust. 3 u.s.p.p., na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Zalecenia nie mogą wkraczać w zakres oceny faktycznej i prawnej sprawy. Mając na uwadze, że w sprawie toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt III AUa 1806/21 dotychczas nie został wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej, Sąd Najwyższy zalecił jej wyznaczenie nie później niż w terminie dwóch miesięcy od dnia doręczenia Prezesowi Sądu Apelacyjnego w Krakowie odpisu postanowienia stwierdzającego przewlekłość postępowania. Należy także zauważyć, że w niniejszej sprawie nie został wyznaczony konkretny sędzia referent, bowiem sprawa została przydzielona do referatu zbiorczego, tj. „Referatu Oczekującego”. W konsekwencji sprawie nie nadano biegu i nie podjęto żadnych czynności procesowych zmierzających do jej rozpoznania. Spowodowało to niedopuszczalną sytuację, w której strona pozbawiona jest *de facto* prawa do sądu, którego elementem jest rozpatrzenie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP). Sekwencja, odtworzonych na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, działań podejmowanych w sprawie wskazuje, że monit spowodował wydanie zarządzenia o rozpoznaniu sprawy poza kolejnością wpływu. W przeciwnym wypadku, możliwe jest postawienie tezy, że w sprawie w dalszym ciągu nie podejmowano by żadnych czynności. W ocenie Sądu Najwyższego sytuacja taka nie powinna mieć miejsca. Strona nie powinna była bowiem ubiegać się o rozpoznanie sprawy, jest to jej konstytucyjnie gwarantowane prawo, którego poszanowanie jest obowiązkiem władzy publicznej. Stąd konieczne było także zalecenie w tym zakresie (pkt 2).

Na podstawie art. 12 ust. 4 u.s.p.p. Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa na rzecz E. K. kwotę 2000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej (pkt 3).

Zgodnie z art. 12 ust. 4 u.s.p.p. uwzględniając skargę, sąd na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika – od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2000 do 20 000 złotych. Wysokość sumy pieniężnej, w granicach wskazanych w zdaniu pierwszym, wynosi nie mniej niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość postępowania. Sąd może przyznać sumę pieniężną wyższą niż 500 złotych za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, jeżeli sprawa ma szczególne znaczenie dla skarżącego, który swoją postawą nie przyczynił się w sposób zawiniony do wydłużenia czasu trwania postępowania. Na poczet tej sumy zalicza się kwoty przyznane już skarżącemu tytułem sumy pieniężnej w tej samej sprawie. Sumy pieniężnej nie przyznaje się w razie uwzględnienia skargi wniesionej przez Skarb Państwa albo państwowe jednostki sektora finansów publicznych.

Skarżąca domagała się zasądzenia sumy pieniężnej w wysokości 7000 złotych, jednak w ocenie Sądu Najwyższego była to kwota nieadekwatna i wymagała dokonania miarkowania jej wysokości. Sąd Najwyższy zasądzając od Skarbu Państwa-Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz Skarżącej sumę pieniężną w wysokości 2000 złotych wziął pod uwagę charakter i znaczenie sprawy oraz czas trwania zwłoki w podejmowaniu czynności przez Sąd Apelacyjny w Krakowie, a także podnoszone przez Skarżącą w uzasadnieniu skargi argumenty odnoszące się do żądanej wysokości sumy pieniężnej. Zasądzenie sumy pieniężnej jest to swoiste wyrównanie krzywdy związanej z długim oczekiwaniem na rozpoznanie sprawy, przekraczającym rozsądny termin rozstrzygnięcia sprawy danego rodzaju. Wysokość zasądzonej sumy powinna uwzględniać okoliczności sprawy i być proporcjonalna do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego: z 29 października 2014 r., KSP 8/14; z 14 października 2020 r., I NSP 111/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 161/20). Sąd Najwyższy uznał za odpowiednie przyznanie skarżącej sumy pieniężnej w wysokości 2000 zł – w pozostałym zakresie oddalając skargę. W ocenie Sądu Najwyższego przyznana kwota rekompensuje Skarżącej zaistnienie

i skutki przewlekłości postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie III AUa 1806/21.

Z uwagi na uwzględnienie skargi, na podstawie art. 17 ust. 3 u.s.p.p., zwrócono Skarżącej kwotę 200 złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi (pkt 4).

Na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 2 u.s.p.p. oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm.) Sąd Najwyższy zasądził od Skarbu Państwa-Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz Skarżącej kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (pkt 5).

ał